

Робоча програма навчальної дисципліни «Соціолінгвістика» для студентів IV курсу освітнього ступеня «бакалавр»

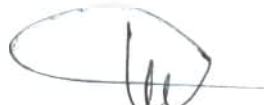
за спеціальністю 035 Філологія, освітньою програмою «Переклад (німецька мова)» зі спеціалізації «035.04 германські мови та літератури (переклад включно)».

Розробники: Дяків Х. Ю., доц., канд. філол. н. кафедри міжкультурної комунікації та перекладу.
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри міжкультурної комунікації та перекладу

Протокол № 1 від “28” серпня 2019 року

Завідувач кафедри:

(підпис)

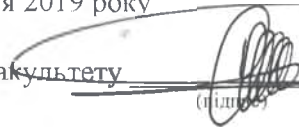
(проф. Паславська А. Й.)
(прізвище та ініціали)

“28” серпня 2019 року

Ухвалено Вченою радою факультету іноземних мов

Протокол № 1 від “29” серпня 2019 року

Голова Вченої ради, декан факультету

(підпис)

Судим В. Т.
(прізвище та ініціали)

“29” серпня 2019 року

1. Опис навчальної дисципліни

Соціолінгвістика

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03. Гуманітарні науки (шифр, назва)	за вибором	
	спеціальність: 035 Філологія (шифр, назва)		
Модулів – 2	спеціалізація: 035.04 Германські мови та літератури (переклад включно)	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		4-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		Семестр	
(назва)			
Загальна кількість годин – 90		7-й	7-й
	Лекції		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	16 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		58 год.	год.
		Індивідуальні завдання:	
			год.
Вид контролю:			
	залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 36% аудиторних занять, 64% самостійної роботи.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс «Соціолінгвістика» є тим етапом вивчення мовних дисциплін, на якому студент отримує знання про глибинні зв'язки мови, культури і суспільства, функціональну потужність мови, силу її життєздатності в просторі і часі.

Метою дисципліни “Соціолінгвістика” є ознайомлення студентів з основними положеннями соціолінгвістичної теорії перекладу, її предметом та об’єктом, а також надання науково-практичних порад щодо перекладу текстів з соціально- або культурномаркованими одиницями.

Курс «Соціолінгвістика» передбачає, що студенти повинні

знати принципи взаємодії мови, суспільства та його культури; уміти розрізняти різні типи комунікативних ситуацій, їхні соціолінгвістичні особливості, здатність застосувати в усному та письмовому мовленні у відповідності до стилістичної норми мовно-стилістичні засоби, культурно-марковані одиниці.

вміти систематизувати та поглиблювати знання мови і культури іноземної мови на принципі єдності тематичного та інтеркультурного аспектів.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основні питання і проблеми соціолінгвістики.

Тема 1. Предмет соціолінгвістики.

Тема 2. Основні питання і проблеми соціолінгвістики.

Тема 3. Історія соціолінгвістики.

Тема 4. Зв’язок соціолінгвістики із іншими дисциплінами. Методи соціолінгвістики.

Тема 5. Мова і суспільство. Мова і культура. Функції мови.

Змістовий модуль 2. Соціальна типологія мов. Мовна політика в різних країнах світу.

Тема 6. Мова і національна ментальність.

Тема 7. Система кореляцій між мовними і суспільними процесами.

Тема 8. Соціальна типологія мов.

Тема 9. Типологія мовних ситуацій в різних країнах світу.

Тема 10. Мовна політика в різних країнах світу. Роль ЗМК у становленні й розвитку мовної ситуації.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	Ср		л	п	лаб	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
МОДУЛЬ 1													
Змістовий модуль 1. Основні питання і проблеми соціолінгвістики.													
Тема 1. Предмет соціолінгвістики. . Основні питання і проблеми соціолінгвістики.		2	2			7							
Тема 2. Основні питання і проблеми соціолінгвістики. Історія соціолінгвістики.		2	2			7							
Тема 3. . Зв'язок соціолінгвістики із іншими дисциплінами. Методи соціолінгвістики.		2	2			7							
Тема 4. Мова і суспільство. Мова і культура. Функції мови		2	2			8							
Разом – зм. модуль 1		8	8			29							
Змістовий модуль 2. Соціальна типологія мов. Мовна політика в різних країнах світу.													
Тема 5. Мова і національна ментальність.		2	2			7							
Тема 6. Система кореляцій між мовними і суспільними процесами.		2	2			7							
Тема 7. Соціальна типологія мов. Типологія мовних ситуацій в різних країнах світу.		2	2			8							
Тема 8. Мовна політика в різних країнах світу.		2	2			7							
Разом – зм. модуль 2		8	8			29							
Всього годин		16	16			58							

5. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет соціолінгвістики. . Основні питання і проблеми соціолінгвістики.	7

2	Тема 2. Основні питання і проблеми соціолінгвістики. Історія соціолінгвістики.	7
3	Тема 3. . Зв'язок соціолінгвістики із іншими дисциплінами. Методи соціолінгвістики.	7
4	Тема 4. Мова і суспільство. Мова і культура. Функції мови	8
5	Тема 5. Мова і національна ментальність.	7
6	Тема 6. Система кореляцій між мовними і суспільними процесами.	7
7	Тема 7. Соціальна типологія мов. Типологія мовних ситуацій в різних країнах світу.	8
8	Тема 8. Мовна політика в різних країнах світу.	7

6. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, і є невід'ємною складовою процесу вивчення дисципліни "Соціолінгвістика". Її зміст визначається робочою навчальною програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача. Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної навчальної дисципліни, а саме: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, практикумами, методичними вказівками тощо. Методичні матеріали для самостійної роботи студентів передбачають можливість проведення самоконтролю з боку студентів. Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався під час проведення аудиторних занять.

Зміст СРС з дисципліни "Соціолінгвістика" складається з таких видів роботи:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- підготовку до практичних занять;
- самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни згідно з навчальнотематичним планом;
- пошук додаткової інформації щодо окремих питань курсу;
- підбір прикладів, що ілюструють певні теоретичні положення;
- соціолінгвістичний аналіз тексту;
- підготовка до заліку.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Проблематика соціолінгвістичних досліджень. Макро- і мікросоціолінгвістика. Методи дослідження. Історія вивчення мови як соціального явища. Зв'язки соціолінгвістики з іншими дисциплінами. Форми існування мови. Літературна мова. Розмовно-побутове мовлення.	8
2	Піджини. Креольські мови. Соціальна диференціація мови, Жаргон як соціолінгвістична категорія. Професійні і корпоративні жаргони, арго. Молодіжний жаргон. Мовна специфіка формування сучасної молодіжної субкультури.	10
3	Білінгвізм. Типи білінгвізму. Диглосія.	10
4	Мовна ситуація. Основні параметри визначення мовних ситуацій. Типи мовних ситуацій.	10
5	Соціопсихологічні аспекти проблеми вибору мови спілкування у двомовному середовищі.	10

6	Юридичний аспект понять "державна мова", "офіційна мова", "національна мова".	10
---	---	----

Під час викладання навчальної дисципліни підлягають використанню методи, спрямовані на:

- формування у студентів інтересу до пізнавальної діяльності і відповідальності за навчальну працю;
- забезпечення мисленнєвої діяльності (індуктивного, дедуктивного, репродуктивного й пошукового характеру);
- методи, пов'язані з контролем за навчальною діяльністю студентів.

Серед методів навчання, зокрема, підлягають застосуванню наступні:

інформаційно-рецептивні (розповідь, пояснення, бесіда, лекція, демонстрація, спостереження) методи; проблемний виклад навчального матеріалу; частково-пошуковий та дослідницький методи; наочні (робота з таблицями, схемами тощо); практичні заняття, індивідуальні завдання (підготовка реферату тощо), інтерактивні методи (презентація, евристичні бесіди, дискусії, «мозковий штурм»), конкурси з практичними завданнями та їхнє подальше обговорення, проект, проведення творчих заходів, використання мультимедійних комп'ютерних програм та залучення носіїв мови).

7. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни підлягають використанню методи, спрямовані на:

- формування у студентів інтересу до пізнавальної діяльності і відповідальності за навчальну працю;
- забезпечення мисленнєвої діяльності (індуктивного, дедуктивного, репродуктивного й пошукового характеру);
- методи, пов'язані з контролем за навчальною діяльністю студентів.

Серед методів навчання, зокрема, підлягають застосуванню наступні:

інформаційно-рецептивні (розповідь, пояснення, бесіда, лекція, демонстрація, спостереження) методи; проблемний виклад навчального матеріалу; частково-пошуковий та дослідницький методи; наочні (робота з таблицями, схемами тощо); практичні заняття, індивідуальні завдання (підготовка реферату тощо), інтерактивні методи (презентація, евристичні бесіди, дискусії, «мозковий штурм»), конкурси з практичними завданнями та їхнє подальше обговорення, проект, проведення творчих заходів, використання мультимедійних комп'ютерних програм та залучення носіїв мови).

8. Методи контролю

Оцінювання знань студентів здійснюється шляхом проведення кредитно-модульних контрольних заходів, які включають поточний, підсумковий модульний, підсумковий семестровий контроль.

Проміжний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем (змістових модулів). Результати проміжного контролю за модуль визначаються як середня величина з поточних оцінок за відповіді на практичних заняттях.

Поточний контроль – це сума балів за проміжний контроль, відвідування занять і самостійну роботу студента.

Поточний контроль успішності студентів здійснюється в усній та письмовій формах під час проведення практичних занять. Оцінка поточного контролю знань студентів виставляється за:

1. Систематичність та активність на практичних заняттях, зокрема, оцінюється рівень знань продемонстрованих у відповідях і виступах на практичних заняттях, активність під час обговорення дискусійних питань.
2. Виконання домашніх письмових завдань, передбачених самостійною роботою студента.
3. Виконання тематичних контрольних робіт (оцінка виставляється за практичні навички та теоретичні знання яких набули студенти після опанування певної теми, за результатами тестування, відповідей на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, виконання індивідуальних завдань, у тому числі підготовки рефератів).

Облік успішності здійснюється у відповідному журналі групи у традиційній 5-бальній шкалі. На підсумковому занятті викладач розраховує і доводить до відома студентів середню із всіх поточних оцінок.

Підсумковий модульний контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання після закінчення логічно завершеної частини практичних занять (модуля). Завданням підсумкового модульного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, умінь представити певний вивчений матеріал. Форми підсумкового модульного контролю та система оцінювання рівня знань та умінь студентів визначає кафедра, вони відображені у робочій програмі дисципліни. Підсумковий модульний контроль знань та умінь та навичок студентів може проводитися у формі тестів або контрольних робіт.

Для проведення підсумкового модульного контролю використовуються варіанти контрольних модульних робіт. Складовими частинами варіанту контрольного модульного завдання є: тести, теоретичні питання. Протягом вивчення курсу студент повинен виконати дві комплексні модульні роботи.

У разі відсутності студента під час проведення модульного контролю з поважних причин він має право на індивідуальне складання модуля. У всіх інших випадках відсутність студента під час модульного контролю автоматично зараховується йому як незадовільна оцінка (0 балів) за відповідний модуль. Незадовільну оцінку за модуль студент має право перескласти. Додатковий термін складання призначає викладач і затверджує завідувач кафедри.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою навчальною програмою і в терміни, встановлені робочим навчальним планом та графіком навчального процесу. Семестровий залік проводиться до початку терміну екзаменаційної сесії шляхом виставлення оцінки за результатами поточної успішності і не передбачає обов'язкову присутність студентів.

9. Розподіл балів, що присвоюються студентам

Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті. Після завершення курсу студент/ка отримує оцінку за залік на основі оцінок, які він/вона отримав/ла за відповіді на практичних заняттях, результати тестування, виконання завдань на самостійну роботу, відвідуваність. Семестровий залік проводиться до початку терміну екзаменаційної сесії шляхом виставлення оцінки за результатами поточної успішності і не передбачає обов'язкову присутність студентів. Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

- практичні заняття: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 50 балів;
- дві модульні контрольні роботи: 20% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 20 балів (2 x 10);

- відвідування аудиторних занять: 10% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 10 балів;
- самостійна робота: 20% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 20 балів.

Залік оформляється шляхом сумування одержаних студентом балів за усі види навчальної діяльності.

Підсумкова максимальна кількість балів – 100 балів.

Модулі	Модуль I			Модуль II			Підсумковий контроль (залік) Сума
Кількість балів за модуль	25			25			
Змістові модулі	ЗМ 1	ЗМ2	Модульний контроль 1	ЗМ 3	ЗМ 4	Модульний контроль 2	
Кількість балів за змістові модулі та модульний контроль	40			40	10		100
Розподіл балів	Аудиторна робота	Відвідування	Самостійна робота	Аудиторна робота	Відвідування	Самостійна робота	
	25	5	10	10	25	5	10
Наукова робота	Участь у студентських наукових конференціях, семінарах, круглих столах, олімпіадах та конкурсах						1 - 10

Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою.

- максимальна кількість балів оцінювання знань студентів з дисципліни, яка завершується іспитом, становить за поточну успішність 50 балів, на іспиті – 50 балів;
- для оформлення документів за іспитову сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

Під час оцінювання знань, умінь і навичок студентів враховується:

- 1) наявність і характер засвоєння знань з дисципліни (рівень усвідомлення, міцність запам'ятовування, обсяг, повнота і точність знань);
- 2) якість актуалізації знань з дисципліни (логіка мислення, аргументація, послідовність і самостійність викладу, культура професійного мовлення);
- 3) рівень сформованості умінь і навичок використання засвоєних знань на практиці;
- 4) прояв творчості і самостійності в навчально-пізнавальній діяльності;
- 5) якість виконання самостійної навчальної роботи (зовнішнє оформлення, своєчасність виконання, ретельність тощо).

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
A	90 – 100	відмінно	зараховано

B	81-89	добре	
C	71-80		
D	61-70	задовільно	
E	51-60		
FX	21-50	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
F	0-20	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

* кількість балів для оцінок «незадовільно» (FX і F) визначається Вченими радами факультетів (педагогічними радами коледжів).

10. Методичне забезпечення

Форми навчально-методичного забезпечення дисципліни, що забезпечують максимально повне надання здобувачам освіти всієї інформації та матеріалів, необхідних для успішного вивчення дисципліни:

- конспекти лекцій;
- методичні вказівки, рекомендації та підручники;
- комп'ютерні презентації;
- ілюстративні матеріали;
- тестові завдання для контролю.

Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор).

11. Рекомендована література

Базова

1. Dittmar, Norbert: Grundlagen der Soziolinguistik: Ein Arbeitsbuch mit Aufgaben. Tübingen: Niemeyer, 1997.
2. Löffler, Heinrich: Germanistische Soziolinguistik. 2., überarb. Aufl. Berlin: Schmidt, 1994.
3. Schlieben-Lange, Brigitte: Soziolinguistik. Eine Einführung. 3., überarb. u. erw. Aufl. Stuttgart; Berlin; Köln: Kohlhammer, 1991.
4. Veith, Werner H.: Soziolinguistik. Ein Arbeitsbuch mit 100 Abbildungen sowie Kontrollfragen und Antworten. Tübingen: Narr, 2002.

Допоміжна

1. Althaus, Peter / Henne, Helmut / Wiegand, Herbert E. (Hrsg.): Lexikon der germanistischen Linguistik. 2., vollst. neu bearb. u. erw. Aufl. Tübingen: Niemeyer, 1980. Kap. Sprache und Gesellschaft, S. 347-395.
2. Clément, Daniele: Linguistisches Grundwissen. Eine Einführung für Deutschlehrer. Opladen: Westdeutscher Verlag, 1996. Kap. 6, Sprache und Gesellschaft (Soziolinguistik), S. 227-238.
3. Černý, Jiří: Dějiny lingvistiky. Olomouc: Votobia, 1996. Kap. 18, Sociolingvistika a etnolingvistika, S. 389-410.
4. Gross, Harro: Einführung in die germanistische Linguistik. 3., überarb. u. erw. Aufl., v. Klaus Fischer. München: Iudizium. Kap. 9, Soziolinguistik, S. 167-190.
5. Helbig, Gerhard: Vývoj jazykovědy po roce 1970. Praha: Academia, 1991. Kap. 2.6,

11. Sociolingvistika, S. 215-244.
12. Hoffmanová, Jana: Stylistika a ..... Praha: Trizonia, 1997. Kap. Sociolingvistika, S. 137-142.
13. König, Werner: dtv-Atlas zur deutschen Sprache. 8. Aufl. München: Deutscher Taschenbuch Verlag, 1991. Kap. Sprachsoziologie, S. 132 - 139.
14. Linke, Angelika / Nussbaumer, Markus / Portmann, Paul R.: Studienbuch Linguistik. 2. Aufl. Tübingen: Niemeyer, 1996. Teil II, Kap. 8, Soziolinguistik, S. 293 - 323.
15. Lyons, John: Die Sprache. 4. Aufl. München: Beck, 1992. Kap. 9, Sprache und Gesellschaft, S. 238-266.
16. Ammon, Ulrich / Dittmar, Norbert / Mattheier, Klaus J. (Hrsg.): Soziolinguistik. Ein internationales Handbuch zur Wissenschaft von Sprache und Gesellschaft. 2 Halbbde. Berlin; New York: de Gruyter: 1987 / 1988. (= Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft;
17. Bd. 3)
18. Ammon, Ulrich: Die deutsche Sprache in Deutschland, Österreich und der Schweiz. Das Problem der nationalen Varietäten. Berlin; New York: de Gruyter, 1995.
19. Švejc, A. D. / Nikolskij, L. B.: Úvod do sociolingvistiky. Praha: Svoboda, 1983.

12. Інформаційні ресурси

1. <http://web.vu.lt/flf/d.katinas/files/2013/09/Soziolinguistik.-Einf%C3%BChrung.pdf>
2. <http://neon.niederlandistik.fu-berlin.de/de/nedling/langvar/sociolinguistics>